
THE TRANSFORMATION OF INFORMATION INTO AN INSTRUMENT OF POLITICAL DOMINATION: POPULISM, INFORMATION WARFARE, AND THE CONTROL OF REALITY IN THE CONTEXT OF UKRAINE AND IRAN

Sorin PUREC*

* Universitatea „Constantin Brâncuși” din Târgu Jiu

Abstract: *The widely accepted formula that information is power captures only partially the political transformation of the present. In mediatized and platform-based societies, information no longer functions merely as a strategic resource or as a support for knowledge, but as an instrument of political domination when it organizes visibility, distributes trust, fragments shared truth, and shapes collective reactions.*

This article starts from the conceptual core proposed by Yuval Noah Harari in Nexus, particularly from his critique of the populist perspective that reduces information to a weapon and transforms distrust in institutions into a mechanism for transferring trust toward charismatic leaders or opaque authorities. On this basis, the study develops a theoretical-interpretative, comparative, and interdisciplinary analysis of the relationship between information, truth, power, and legitimacy.

The argument unfolds across four analytical sequences: the theoretical framework of informational domination; the mechanisms through which information is converted into a political technology of control; a comparative examination of the war in Ukraine, the post-electoral conflict in Venezuela, and the regime of censorship and blackout in Iran; and, finally, the implications for democracy.

The central thesis advanced is that contemporary domination operates not only upon territories, bodies, and institutions, but also upon the epistemic conditions through which societies determine what is true, who is credible, and what must be feared. The defense of democracy cannot be reduced to the formal freedom of expression; it requires the protection of the institutional, media, and normative infrastructure that makes public truth possible.

Keywords: *informație politică; dominație; populism; război informațional; cenzură digitală; adevăr public.*

**Contact details
of the
author(s):** Email: sorin.purec@e-ucb.ro

INTRODUCERE

Secolul XXI nu a transformat informația doar într-o resursă mai abundentă. A modificat însăși structura politică a realității, pentru că a mutat lupta pentru putere dinspre controlul exclusiv al

teritoriului și al instituțiilor spre controlul condițiilor în care oamenii văd, cred, compară, se tem și cooperează. Formula „informația este putere” rămâne seducătoare tocmai pentru că este simplă. Simplitatea ei ascunde însă un proces mai radical. Puterea politică nu mai urmărește doar să dețină informații mai multe decât adversarul, ci să configureze mediul în care se decide ce înseamnă informație legitimă, ce surse sunt credibile, ce fapte devin vizibile și ce versiuni ale realității pot fi considerate rezonabile.

Această deplasare obligă teoria politică să iasă din vocabularul prea comod al propagandei clasice. În epoca rețelelor informaționale globale, a platformelor digitale, a supravegherii distribuite și a conflictelor hibride, informația devine instrument de dominație politică atunci când organizează nu doar conținuturi, ci și raporturile dintre adevăr, autoritate și încredere. Ea poate legitima guverne, justifica războaie, anestezia opoziția, produce consens aparent și construi arhitecturi ale fricii. Dominația contemporană este și o dominație asupra percepției colective.

Nucleul conceptual al acestei mutații este surprins cu remarcabilă precizie de Yuval Noah Harari în paginile de deschidere ale volumului *Nexus* (2024). Harari arată că populismul radicalizează suspiciunea față de instituțiile moderne și reduce informația la statutul de armă în lupta pentru putere, ceea ce conduce fie la delegitimarea expertizei, a presei și a științei, fie la transferul încrederii către lideri carismatici, figuri mistice ori instanțe care pretind acces privilegiat la adevăr (Harari, 2024, pp. 19–22). În același timp, el avertizează că ar fi o eroare simetrică să credem că informația este pur și simplu materia primă a adevărului. Formula sa cea mai importantă este tocmai aceasta: informațiile nu sunt materia primă a adevărului, dar nu sunt nici o simplă armă (Harari, 2024, p. 22). Între aceste două extreme se află câmpul în care se joacă ordinea politică a prezentului.

Articolul de față dezvoltă această intuiție într-o direcție mai apăsător politică. Ipoteza centrală este că, în epoca războiului hibrid, a populismului digital și a rețelelor informaționale globale, dominația politică nu mai operează exclusiv prin forță materială, coerciție juridică sau propagandă de tip secol XX, ci prin controlul infrastructurii informaționale a societății. Informația devine instrument de dominație politică atunci când puterea reușește să organizeze nu doar ceea ce oamenii știu, ci și condițiile în care ei stabilesc ce este adevărat, cine este credibil, cine este inamicul și ce anume trebuie temut.

Pentru a argumenta această ipoteză, textul folosește o abordare teoretico-interpretativă, comparativă și interdisciplinară. El pune în dialog teoria politică a adevărului și a dominației, studiile despre media și platforme, literatura despre populism și propaganda digitală, precum și rapoarte instituționale recente privind Ucraina, Venezuela și Iranul. Ucraina permite observarea militarizării informației în contextul unui război de agresiune și al unei competiții globale pentru legitimitate. Venezuela oferă un exemplu de conflict post-electoral în care controlul digital și discreditarea instituțională servesc stabilizării unui regim contestat. Iranul arată cum cenzura, blackout-ul și internetul domestic pot transforma informația într-o tehnologie de izolare și supunere internă. Împreună, aceste trei cazuri fac vizibilă aceeași logică: informația este mai mult decât comunicare; ea este o tehnică de comandă asupra percepției colective și, prin aceasta, asupra realității politice.

1. INFORMAȚIA, ADEVĂRUL ȘI PUTEREA: CADRUL TEORETIC AL DOMINAȚIEI

Prima confuzie care trebuie înlăturată este aceea dintre informație și adevăr. Societățile contemporane circulă cantități uriașe de date, imagini, interpretări și semnale, dar această abundență nu produce automat cunoaștere comună. Informația este materia prin care oamenii comunică, coordonează și dispută sensuri; adevărul este, în schimb, rezultatul precar al unor proceduri de verificare, al unor instituții de filtrare și al unor practici de responsabilitate. De aceea, o societate saturată de informații poate fi, în același timp, profund dezorientată.

Hannah Arendt observa că adevărul factual are o fragilitate specială în spațiul politic tocmai pentru că depinde de dispoziția colectivă de a recunoaște existența unei lumi comune, împărtășite și verificabile (Arendt, 1972). Minciuna politică nu distruge doar conținuturi punctuale; ea atacă mediul însuși în care faptele pot funcționa ca repere ale judecății. Problema nu este numai că un actor politic minte, ci că el încearcă să-i obișnuiască pe ceilalți cu ideea că nu mai există o instanță publică în raport cu care minciuna să poată fi demascată. În acel moment, adevărul nu mai este contrazis; el este dezinstituționalizat.

Aceasta este exact breșa în care intervine populismul. Când instituțiile moderne sunt prezentate sistematic drept simple mașinării ale „elitelor corupte”, presa devine complot, expertiza devine impostură, universitatea devine aparat ideologic, iar tribunalul devine simulacru. În această logică, orice afirmație despre fapte poate fi întâmpinată prin întrebarea: în folosul cui vorbește? Ce interese ascunde? Nu mai contează dacă propoziția este adevărată, ci cui servește ea. Harari surprinde exact acest mecanism atunci când arată că populismul tinde să creadă că puterea este singura realitate și că informația este doar o armă (Harari, 2024, pp. 19–21).

Michel Foucault este adesea invocat în discuțiile despre raportul dintre putere și adevăr, uneori într-o manieră reductivă. Meritul său nu constă în a fi dizolvat adevărul în simplă dominație, ci în a fi arătat că orice regim de adevăr presupune instituții, practici, selecții și autorități care stabilesc ce anume poate circula drept cunoaștere legitimă (Foucault, 1980). Problema nu este că adevărul ar fi imposibil, ci că el nu există niciodată în afara unor infrastructuri sociale. Când aceste infrastructuri sunt capturate, intimidat sau ruinate, adevărul public devine instabil.

Adevărul politic nu este o revelație instantanee, ci o construcție instituțională. Pierre Rosanvallon a arătat că democrațiile moderne trăiesc într-un regim al neîncrederii organizate, în care vigilența publică, controlul și contestația sunt componente normale ale vieții democratice (Rosanvallon, 2008). Această observație este fundamentală, dar ea nu trebuie confundată cu legitimizarea suspiciunii totale. Neîncrederea democratică urmărește să disciplineze puterea prin instituții și contragreutăți. Suspiciunea populistă generalizată urmărește invers: să dizolve instituțiile și să lase cetățeanul izolat în fața unei piețe dezordonate a afirmațiilor, pregătit să se predea primei figuri care promite certitudine.

Nadia Urbinati a explicat că populismul nu desființează în mod necesar democrația electorală, ci o transformă din interior, substituind pluralismului o relație moralizată dintre „poporul pur” și liderul care pretinde că îl întrupează (Urbinati, 2019). În această logică, reprezentarea nu mai este mediată instituțional, ci sentimental. Liderul nu mai este controlat prin proceduri, fiindcă el pretinde că vorbește din adâncul poporului. Adevărul politic se mută din spațiul verificării în spațiul identificării afective. Acest proces nu anulează informația; o reordonează. Nu mai contează cine verifică, ci cine întrupează.

Harari insistă că populismul erodează încrederea în instituțiile complexe exact atunci când umanitatea depinde cel mai mult de cooperare la scară mare pentru a gestiona crize transnaționale, de la schimbarea climatică la tehnologiile scăpate de sub control (Harari, 2024, p. 22). Instituțiile informaționale nu servesc doar producerii de cunoaștere; ele fac posibilă cooperarea între actori care nu se cunosc direct. Alegerile, piețele, tratatele, alianțele, mecanismele umanitare și cercetarea științifică depind de rețele de încredere procedurală. Când această infrastructură este subminată, societățile nu devin doar mai neîncrezătoare. Devin mai greu guvernabile și mai ușor manipulabile. O populație convinsă că toate instituțiile mint nu se eliberează de dominație; își pierde tocmai mecanismele prin care dominația poate fi verificată, limitată și contestată.

Manuel Castells a descris puterea comunicațională a societăților contemporane ca pe capacitatea de a modela mințile prin rețele, narațiuni și fluxuri de comunicare (Castells, 2009). Ordinea digitală actuală tinde să transforme experiența umană într-o sursă de date exploatabile, utilizate pentru predicție și modificare comportamentală. Implicația politică este mai vastă decât cadrul comercial:

cine controlează infrastructurile de captare, clasificare și direcționare a atenției dobândește o putere care depășește propaganda clasică. Nu mai este nevoie să convingi în sensul vechi al cuvântului; poți modula disponibilități, ritmuri, reacții și expuneri. În această lumină, informația devine instrument de dominație atunci când îndeplinește simultan patru funcții: definește ce devine vizibil și ce rămâne periferic; distribuie credibilitatea, separând vocile autorizate de cele delegitimate; organizează afectele colective, mai ales frica, indignarea și epuizarea; oferă puterii un mijloc de a administra anticipativ comportamentele, nu doar de a le sancționa retrospectiv. Dominația nu mai este exclusiv represivă; ea devine preventivă, probabilistică și arhitecturală.

Byung-Chul Han vorbește despre un spațiu digital în care agregarea continuă a semnalelor produce atât hipertransparență, cât și noi forme de control difuz (Han, 2017). Tradus politic, societatea conectată nu este automat o societate emancipată. Poate fi și o societate în care puterea nu mai are nevoie să interzică brutal, fiindcă poate orienta, obosi, izola și face necreditabile vocile incomode. Aici informația încetează să mai fie simplu schimb de mesaje și devine mediu de organizare a dominației.

Din acest motiv, informația nu trebuie înțeleasă nici naiv, nici cinic. Naivitatea constă în a crede că simpla proliferare a datelor produce automat raționalitate democratică. Cinismul constă în a crede că toate informațiile sunt doar mascări ale interesului și că, în fond, adevărul nu există. Între aceste două excese se află câmpul decisiv al politicii contemporane. Informația poate susține adevărul public, dar numai dacă este procesată prin instituții credibile, reguli verificabile, criterii profesionale și practici de responsabilizare. Când aceste condiții lipsesc, informația nu mai servește cunoașterii; ea servește dominației. De aici decurge o concluzie decisivă: instituțiile adevărului public nu sunt simple accesorii tehnice ale modernității, ci condiții ale libertății politice. Când ele sunt distruse, dominația nu trebuie să se manifeste imediat prin teroare deschisă. Este suficient ca societatea să nu mai dispună de criterii stabile de orientare. În acel moment, frica, apartenența și repetiția pot lua locul verificării.

2. MECANISMELE TRANSFORMĂRII INFORMAȚIEI ÎN INSTRUMENT DE DOMINAȚIE

În imaginarul politic clasic, cenzura apare ca interdicție directă: un ziar este închis, o carte este interzisă, un post de radio este confiscat. Cenzura contemporană nu abandonează aceste tehnici, dar le completează cu procedee mai flexibile și adesea mai eficiente. Ea poate începe prin filtrarea vizibilității, prin încetinirea accesului, prin blocarea selectivă a platformelor, prin inundarea spațiului public cu zgomot și prin stimularea deliberată a confuziei. O informație poate fi neutralizată și fără a fi interzisă, dacă este îngropată sub mii de semnale concurente sau dacă este desprinsă de orice mecanism de validare.

Jacques Ellul observa încă din secolul trecut că propaganda modernă nu funcționează doar prin minciuni spectaculoase, ci prin integrarea individului într-un mediu total de interpretare care îi prestructurează reacțiile (Ellul, 1973). Mediul digital a amplificat exponențial această logică. În locul aparatului de propagandă centralizat, întâlnim acum ecosisteme formate din canale oficiale, influenceri politici, conturi automate, site-uri-clonă, ferme de conținut, pseudo-experti și platforme care recompensează emoția intensă mai mult decât verificarea lentă. Acolo unde acest ecosistem este capturat sau instrumentalizat politic, cenzura nu mai înseamnă simpla tăcere impusă adversarului, ci asimetria radicală a vizibilității.

Una dintre cele mai importante trăsături ale populismului contemporan este că îi învață pe oameni că presa minte structural, că știința este manipulată, că alegerile sunt furate de burocrați și că singurul adevăr accesibil este cel rostit de liderul care afirmă că vorbește în numele. Acest mecanism personalizează adevărul. Nu mai avem de-a face cu propoziții verificabile în raport cu fapte, ci cu afirmații validate afectiv prin atașament față de un purtător de cuvânt providențial. Când liderul devine criteriul adevărului, orice infirmare factuală poate fi reinterpretată drept dovadă suplimentară a

complotului elitelor. Aici se află miezul dominației populiste: nu în simpla manipulare a unei mase pasive, ci în reorganizarea epistemică a loialității politice.

Un al doilea mecanism decisiv este automatizarea influenței. Boții, rețelele coordonate de conturi, comportamentul inautentic concertat, micro-targetarea, recomandările algoritmice și deepfake-urile nu produc doar conținut fals; ele alterează percepția asupra realității sociale. Când o narațiune pare omniprezentă, repetată de mii de conturi și sprijinită de imagini aparent autentice, ea dobândește un surplus de plauzibilitate. Nu adevărul intern al mesajului o impune, ci impresia că „toată lumea vede” același lucru. Rapoartele recente ale EEAS descriu FIMI (Foreign Information Manipulation and Interference - termenul oficial utilizat de EEAS (Serviciul European de Acțiune Externă) pentru a desemna operațiunile coordonate de manipulare și interferență informațională de proveniență străină, care vizează procesele democratice, coeziunea socială și decizia publică în statele UE și ale partenerilor.) ca pe o amenințare crescândă la adresa proceselor democratice, insistând asupra caracterului infrastructural și coordonat al acestor operațiuni (EEAS, 2026). NATO subliniază nevoia de anticipare a narațiunilor ostile prin comunicare transparentă și rapidă, tocmai fiindcă mediul digital favorizează viteza contaminării informaționale (NATO, 2025).

Cel mai puțin discutat, dar poate cel mai important mecanism, este transformarea informației în instrument de intimidare. Când statul sau actorii aliniați lui utilizează platformele pentru a expune public critici, a difuza arestări, a publica mărturisiri forțate, a cere denunțuri digitale sau a semna că orice urmă de disidență este monitorizabilă, informația încetează să mai fie doar narațiune și devine tehnică disciplinară. Ea nu doar descrie puterea; o performează. Puterea disciplinară nu are nevoie să pedepsească permanent pe toată lumea, dacă reușește să creeze un mediu în care fiecare să știe că poate fi văzut, identificat și selectat. Spațiul digital oferă acestei logici o granularitate pe care vechile regimuri nu o puteau atinge.

Există și o formă mai puțin spectaculoasă de dominație informațională: epuizarea. Nu toate regimurile urmăresc să impună o singură poveste coerentă. Uneori este mai eficient să saturezi spațiul public cu versiuni incompatibile, teorii parțial plauzibile, fragmente de adevăr, insinuări și imagini scoase din context. Ținta nu este convertirea completă, ci oboseala cognitivă a publicului. Oamenii renunță să mai verifice nu pentru că au fost convinși, ci pentru că devine prea costisitor să deosebești sistematic falsul de adevăr. Adevărul pierde nu pentru că este infirmat, ci pentru că ajunge structural întârziat. Minciuna câștigă teren nu ca enunț perfect, ci ca ritm superior de propagare. Dominația informațională este și o dominație temporală: cine impune viteza cadrului interpretativ modelează deja reacția publică, chiar înainte ca verificarea să înceapă.

3. UCRAINA, VENEZUELA ȘI IRANUL: STUDII DE CAZ ALE DOMINAȚIEI INFORMAȚIONALE

3.1. Ucraina: militarizarea informației în războiul hibrid

Războiul din Ucraina a făcut imposibilă separarea netă dintre frontul militar și frontul informațional. Pentru Rusia, informația nu a fost doar acompaniament ideologic al agresiunii, ci una dintre componentele sale constitutive. EEAS arată că Rusia a desfășurat sistematic FIMI (Foreign Information Manipulation and Interference) alături de agresiunea militară, cu scopul de a distorsiona realitatea, de a fractura unitatea occidentală și de a eroda sprijinul pentru Kiev (EEAS, 2026). Parlamentul European a condamnat dezinformarea și falsificarea istorică drept parte a justificării războiului și a cerut extinderea sancțiunilor împotriva canalelor media implicate (European Parliament, 2025).

Această strategie operează pe mai multe niveluri. Primul este cel al justificării istorico-morale. Narațiuni despre „denazificare”, despre un Occident agresiv sau despre caracterul artificial al statalității ucrainene nu încearcă doar să persuadeze. Ele încearcă să distrugă cadrul conceptual în care

agresiunea poate fi recunoscută ca agresiune. Dacă victima este prezentată drept agresor mascat, iar războiul drept operațiune de eliberare, frontiera normativă dintre atac și apărare este destabilizată. Controlul informației devine aici controlul condițiilor de recunoaștere morală a violenței.

Al doilea nivel vizează societățile democratice care sprijină Ucraina. Scopul operațiunilor informaționale rusești nu este neapărat convertirea majorităților occidentale la poziția Kremlinului, ci fragmentarea lor, obosirea lor și transformarea ajutorului pentru Ucraina într-o problemă internă disputată. Succesul nu constă în a convinge pe toată lumea că Rusia are dreptate, ci în a crea suficiență îndoială, cinism și oboseală pentru ca decizia democratică să devină lentă, ezitantă sau contradictorie.

Al treilea nivel este intern, în Federația Rusă. Reuters a consemnat că, în 2025, Dmitri Peskov a apărut explicit „cenzura de război” ca măsură justificată, într-un context în care media de opoziție au fost închise, iar legile privind „discreditarea armatei” au întărit costurile disidenței (Reuters, 2025). Informația militarizată nu funcționează fără monopolizarea mediului intern de interpretare. Războiul informațional extern este dublat de închiderea spațiului public intern. Agresiunea și cenzura apar ca fețe ale aceluiași dispozitiv.

Cazul Ucrainei mai arată însă ceva decisiv. Informația poate fi și instrument de reziliență democratică. Raportul Consiliului Europei privind reglementările platformelor și FIMI în Ucraina insistă asupra reformelor prin care Ucraina încearcă să contracareze interferența informațională menținând o orientare compatibilă cu standardele europene (Council of Europe, 2025). Lecția este dublă: războiul contemporan este inseparabil de controlul informațional, dar răspunsul democratic nu poate consta în simpla copiere a arsenalului autoritar. Democrațiile sunt obligate să își apere infrastructura informațională fără a transforma această apărare într-un regim permanent de opacitate.

3.2. Venezuela: conflictul post-electoral și capturarea spațiului informațional

Venezuela oferă imaginea conflictului post-electoral în care controlul informațional devine instrument de administrare a legitimității contestate. Freedom House notează că libertatea internetului a scăzut semnificativ în perioada iunie 2024–mai 2025, pe fondul alegerilor prezidențiale din iulie 2024, după ce Nicolás Maduro a revendicat victoria în pofida unor dovezi credibile privind victoria opoziției (Freedom House, 2025a). Regimul a blocat site-uri independente, platforme de comunicare și domenii folosite de opoziție pentru publicarea propriilor procese-verbale, a operat arestări arbitrare inclusiv pentru activități online și a utilizat mecanisme digitale de delațiune și intimidare.

Aici informația nu este doar armă narativă; este tehnologie de administrare a contestării. Într-un conflict electoral, bătălia decisivă nu se dă numai asupra voturilor, ci asupra instanțelor care validează public rezultatul. Dacă procesele-verbale nu circulă, dacă platformele pe care opoziția încearcă să le publice sunt blocate, dacă site-urile independente sunt scoase din ecuație și dacă aparatul represiv folosește mijloace digitale pentru a semnaliza capacitatea sa de identificare și pedepsire, conflictul pentru adevărul electoral devine dezechilibrat structural. Reuters a relatat că, în august 2024, Maduro a blocat X pentru 10 zile, invocând incitarea la ură (Reuters, 2024). Până în mai 2025, numeroase platforme și zeci de site-uri independente rămâneau blocate, iar regimul folosea inclusiv aplicația de stat VenApp pentru a facilita raportarea protestelor și a expresiilor de disidență (Freedom House, 2025a).

Human Rights Watch descrie perioada post-electorală drept una de represiune brutală, cu morți, arestări arbitrare, dispariții forțate și campania cunoscută sub numele de Operațiunea Tun Tun, orientată împotriva criticilor și protestatarilor (Human Rights Watch, 2026a). Important este modul în care această represiune se intersectează cu spațiul digital. În Venezuela, informația nu este controlată doar pentru a modela percepții, ci și pentru a crea incertitudine existențială: cine a fost arestat, ce s-a întâmplat într-un anumit oraș, care rezultate sunt autentice, ce canal mai este accesibil, ce mesaj de pe WhatsApp poate deveni incriminator. Dominația se hrănește din imposibilitatea verificării și din costul

crescând al coordonării între cetățeni. OHCHR arată că mașinăria instituțională a persecuției rămâne operațională și că practica detențiilor motivate politic continuă (OHCHR, 2026). Dominația informațională devine durabilă atunci când este absorbită în funcționarea normală a instituțiilor de securitate, justiție și comunicații.

3.3. Iranul: suveranitate digitală, blackout și monopolizarea crizei

Iranul oferă probabil cea mai clară demonstrație a faptului că informația poate fi transformată în tehnologie de dominație internă prin controlul infrastructurii de conectivitate. Freedom House descrie mediul online iranian drept unul dintre cele mai represive din lume și arată că autoritățile continuă să combine cenzura, supravegherea, manipularea conținutului și presiunea sistematică asupra utilizatorilor, încercând să împingă populația spre o versiune domestică a internetului, mai ușor de controlat și monitorizat (Freedom House, 2025b). Această strategie nu se rezumă la filtrarea unor platforme; ea exprimă un proiect de suveranitate digitală autoritară.

Miza este politică în sensul cel mai profund. Un regim care reușește să împingă populația către infrastructuri naționale controlabile nu doar limitează accesul la conținuturi externe, ci reconfigurează topologia comunicării. El poate decide mai rapid ce circulă, ce se întrerupe, ce se încetinește și cine poate fi urmărit. Controlul informațional nu mai este dependent de reacții punctuale la conținuturi indezirabile, ci devine înscris în însăși forma spațiului digital.

Evenimentele recente au arătat cât de departe poate merge această logică. Freedom House notează că, în iunie 2025, după declanșarea atacurilor israeliene, autoritățile iraniene au impus o închidere cvasiotală a internetului la nivel național, justificată prin condițiile speciale ale conflictului (Freedom House, 2025b). Human Rights Watch a documentat că, la 28 februarie 2026, traficul de internet din Iran a suferit o prăbușire dramatică, Cloudflare Radar raportând un declin de 98%, în timp ce media afiliate statului indicau că numai site-urile preaprobată rămâneau accesibile prin Rețeaua Națională de Informații (Human Rights Watch, 2026b). În termeni politici, în plină criză militară și umanitară, regimul a preferat să monopolizeze fluxul informațional chiar cu prețul izolării populației de informații vitale privind securitatea, serviciile medicale și comunicarea cu familia.

Funcția unui astfel de blackout este multiplă. El reduce documentarea independentă a abuzurilor, împiedică monitorizarea externă, scade capacitatea cetățenilor de coordonare și mărește dependența lor de canalele oficiale. Blackout-ul produce o suspendare a realității verificabile. Când populația nu mai are acces stabil la surse multiple, spațiul public este reconfigurat de facto în jurul narațiunii furnizate de stat. Adevărul nu este persuasiune; este administrat prin privare. Freedom House a raportat, de asemenea, utilizarea unor tehnologii precum IMSI catchers (International Mobile Subscriber Identity catcher este un dispozitiv de supraveghere electronică care simulează o antenă legitimă de telefonie mobilă. Telefonul victimei se conectează automat la acest dispozitiv fals, crezând că este un turn de celulă obișnuit, ceea ce permite interceptarea traficului de telefonie mobilă, identificarea numărului IMSI unic al cartelei SIM, localizarea geografică a utilizatorului și, în unele configurații, interceptarea convorbirilor și mesajelor) pentru identificarea și monitorizarea unor categorii de cetățeni, inclusiv femei suspectate că încalcă normele vestimentare impuse de stat (Freedom House, 2025b). Informația nu mai este doar flux discursiv, ci materie operațională pentru selecția țintelor. Regimul nu doar blochează accesul la informații; produce la rândul lui informații despre cetățeni, pe care le convertește în instrument de control.

Spre deosebire de Venezuela, unde conflictul privind legitimitatea electorală structurează represiunea digitală, Iranul își justifică controlul informațional mai ales prin registrul securității naționale, al ordinii morale și al stării de excepție. Dar rezultatul politic este asemănător: societatea este fragmentată, opoziția este izolată, documentarea independentă este sufocată, iar cetățeanul este

împins într-un raport de dependență informațională față de aparat. Criza nu suspendă dominația; o intensifică.

Cele trei cazuri, deși distincte, confirmă elasticitatea aceleiași tehnologii politice. Dominația se adaptează mediului, dar urmărește constant capturarea infrastructurii epistemice a vieții colective. În Ucraina, informația este militarizată pentru a justifica agresiunea și a fragmenta solidaritatea externă. În Venezuela, controlul digital și delegitimarea procedurilor servesc menținerii unei puteri contestate electoral. În Iran, blackout-ul și internetul domestic transformă criza în ocazie pentru monopolizarea realității. Diferențele sunt importante, dar logica comună este aceeași: informația este mai mult decât comunicare; ea este o tehnică de comandă asupra percepției colective și, implicit, asupra realității politice.

4. IMPLICAȚII PENTRU DEMOCRAȚIE ȘI ORDINEA POLITICĂ CONTEMPORANĂ

Cazurile discutate confirmă că dominația informațională nu are nevoie, pentru a fi eficientă, de supunere totală și nici de unanimism ideologic. Ea are nevoie doar de un grad suficient de fragmentare a adevărului public. O societate în care oamenii nu mai împărtășesc nici măcar procedurile prin care faptele sunt stabilite devine o societate cu capacitate redusă de deliberare și reacție. Conflictul politic nu mai poate fi mediat prin instituții, deoarece fiecare tabără contestă din start legitimitatea instanțelor de validare. Rusia exploatează această logică în exterior pentru a eroda sprijinul acordat Ucrainei. Venezuela o folosește în interior pentru a neutraliza verificarea electorală. Iranul merge mai departe și suspendă masiv conectivitatea însăși în momente de maximă vulnerabilitate publică. Toate aceste configurații converg asupra aceluiași rezultat: reducerea capacității societății de a construi o lume factuală împărtășită.

O a doua consecință privește statutul cetățeanului. În imaginarul democratic clasic, cetățeanul este subiect de judecată, capabil să evalueze argumente concurente și să participe la decizia publică. În ordinea dominației informaționale, el riscă să fie reconstruit ca subiect administrat: profilat, expus selectiv, împins spre reacții previzibile, monitorizat și intimidat. Nu dispăre formal din viața publică, dar rolul său se modifică. Din participant devine obiect de gestiune cognitivă. În plan politic, granița dintre guvernare și inginerie comportamentală devine tot mai poroasă. Deliberarea democratică este înconjurată de condiții asimetrice pe care cetățeanul nu le controlează și pe care adesea nici nu le percepe.

Răspunsul democratic nu poate fi simpla invocare a mai multor informații. Societățile contemporane nu suferă doar de deficit informațional, ci și de crize ale încrederii, ale mediei instituționale și ale verificării. Reziliența democratică presupune, înainte de toate, protejarea instituțiilor care fac posibil adevărul public: jurnalism profesionist, audit electoral, cercetare independentă, instanțe funcționale, arhive accesibile, autorități de reglementare transparente și proceduri verificabile. Fără această infrastructură, libertatea de exprimare riscă să devină o libertate formală exercitată într-un mediu saturat de manipulare și intimidare.

Educația critică devine indispensabilă, dar nu în sensul banal al unor lecții de alfabetizare media decuplate de instituții. Cetățenii trebuie formați nu doar să depisteze falsuri punctuale, ci să înțeleagă cum funcționează regimurile de credibilitate, cum se construiesc operațiunile de influență și de ce apărarea unei presei independente, a procedurilor electorale și a expertizei verificabile nu este o concesie făcută elitelor, ci o condiție a libertății comune.

Reziliența cere, de asemenea, o regândire a relației dintre platforme și sfera publică. Dacă platformele au devenit infrastructuri cvasi-publice de vizibilitate, nu mai este suficient să fie tratate doar ca spații private de interacțiune. Este nevoie de standarde de transparență privind moderarea, de acces pentru cercetători la date relevante despre campaniile de manipulare, de cooperare între state

democratice și instituții internaționale pentru detectarea operațiunilor de influență și de protecții clare pentru utilizatori, jurnaliști și cercetători. Adevărul public este un bun politic fragil. El nu apare spontan din piața concurențială a opiniilor și nu poate fi apărat doar prin moralism. Are nevoie de instituții, norme și practici care să facă minciuna costisitoare, verificarea posibilă și manipularea detectabilă. Fără această infrastructură, democrația rămâne vulnerabilă nu doar la autoritarismul tradițional, ci și la forme mai subtile de dominație care operează asupra condițiilor înseși ale percepției.

Cea mai dificilă problemă este că democrațiile pot răspunde amenințărilor informaționale într-un mod care le deteriorează din interior. Invocarea securității sau a integrității informaționale poate deveni, dacă nu este limitată juridic și instituțional, poarta prin care controlul excepțional se normalizează. Tocmai de aceea, reziliența democratică trebuie gândită procedural. Măsurile de protecție a spațiului informațional trebuie supuse controlului judiciar, transparenței publice, revizuirii periodice și testului proporționalității. Altfel, lupta împotriva manipulării riscă să reproducă tiparele opacității care definesc regimurile iliberale. Ucraina este constrânsă de război să își întărească mecanismele de apărare informațională, dar perspectiva integrării europene o obligă să mențină aceste măsuri într-un cadru compatibil cu pluralismul și controlul public (Council of Europe, 2025). Iranul și Venezuela arată ce se întâmplă când securitatea sau suveranitatea sunt desprinse de astfel de limite: excepția devine metodă de guvernare, iar controlul informațional se transformă din reacție punctuală în structură permanentă a regimului. Nu orice politică de apărare informațională este dominație, dar orice regim care își revendică dreptul nelimitat de a decide cine poate vedea, vorbi și verifica intră deja în logica dominației.

CONCLUZII

Formula „informația este putere” surprinde insuficient ceea ce se întâmplă în ordinea politică a prezentului. Puterea nu se mulțumește să acumuleze informație; ea încearcă să organizeze regimul social al adevărului, să distribuie încrederea, să administreze vizibilitatea și să transforme nesiguranța cetățenilor în dependență față de centre opace de interpretare. Informația devine instrument de dominație politică nu atunci când circulă abundent, ci atunci când structurează mediul în care societățile decid ce este real, cine merită crezut și ce trebuie temut.

Comparația dintre Ucraina, Venezuela și Iran face vizibilă o gramatică comună a dominației informaționale. În jurul Ucrainei, informația este militarizată pentru a justifica agresiunea, a fragmenta solidaritatea externă și a controla spațiul public intern al agresorului. În Venezuela, controlul digital și delegitimarea procedurilor servesc menținerii unei puteri contestate electoral. În Iran, blackout-ul, filtrarea și internetul domestic transformă criza în ocazie pentru monopolizarea realității și pentru izolarea societății de propriile sale surse de verificare. Diferențele dintre aceste cazuri sunt importante, dar tocmai ele confirmă elasticitatea aceleiași tehnologii politice: dominația se adaptează mediului, însă urmărește constant capturarea infrastructurii epistemice a vieții colective.

Miza democratică a acestei constatări este majoră. Libertatea nu se apără doar prin dreptul abstract de a vorbi, ci prin existența unor instituții și infrastructuri care fac posibil ca vorbirea să fie verificabilă, contestabilă și inteligibilă public. Regimurile contemporane nu mai domină doar corpurile, teritoriile sau economiile; ele încearcă să domine condițiile în care adevărul poate exista social. Cine controlează aceste condiții nu guvernează doar prezentul. Guvernează însăși posibilitatea unei lumi comune.

REFERENCES

- Arendt, H. (1972). *Crises of the Republic*. Harcourt Brace Jovanovich.
- Castells, M. (2009). *Communication Power*. Oxford University Press.
- Council of Europe. (2025). Platform Regulation, Disinformation and FIMI in Ukraine. European Audiovisual Observatory.
- EEAS. (2026, February 18). Four years of full-scale war in Ukraine.
- EEAS. (2026, March 17). Information integrity and countering foreign information manipulation interference (FIMI).
- Ellul, J. (1973). *Propaganda: The Formation of Men's Attitudes*. Vintage Books.
- European Parliament. (2025, January 23). Resolution on Russia's disinformation and historical falsification to justify its war of aggression against Ukraine (2024/2988(RSP)).
- Foucault, M. (1980). *Power/Knowledge: Selected Interviews and Other Writings, 1972–1977*. Pantheon Books.
- Freedom House. (2025a). *Venezuela: Freedom on the Net 2025*.
- Freedom House. (2025b). *Iran: Freedom on the Net 2025*.
- Han, B.-C. (2017). *In the Swarm: Digital Prospects*. MIT Press.
- Harari, Y. N. (2024). *Nexus*. Polirom.
- OHCHR. (2026, March 12). Venezuela: Uncertainty in Venezuela must give way to meaningful human rights change, UN Fact-Finding Mission says. United Nations Human Rights Office of the High Commissioner.
- Human Rights Watch. (2026a). *World Report 2026: Venezuela*. Human Rights Watch.
- Human Rights Watch. (2026b, March 6). Iran: Internet shutdown violates rights, escalates risks to civilians. Human Rights Watch
- NATO. (2025, February 3). NATO's approach to counter information threats.
- Reuters. (2024, August 8). Venezuela's Maduro blocks X access in country for 10 days. Reuters. <https://www.reuters.com/world/americas/venezuelas-maduro-signs-decree-blocking-x-access-10-days-2024-08-08/>
- Reuters. (2025, July 11). Kremlin says wartime censorship is justified. U.S. News & World Report. <https://www.usnews.com/news/world/articles/2025-07-11/kremlin-says-wartime-censorship-is-justified>
- Rosanvallón, P. (2008). *Counter-Democracy: Politics in an Age of Distrust*. Cambridge University Press.
- Urbiniati, N. (2019). *Me the People: How Populism Transforms Democracy*. Harvard University Press.